

## Nr 328.

Av herr **Domö m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.*

I proposition nr 230 med förslag till riksdagen angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område hänvisar departementschefen i tabellbilagorna till en viss fortsatt stegring av jordbrukets produktprisnivå. Med åren 1925—1929 såsom basperiod var jordbruksnämndens index för januari i år uppe i 100.8 och lantbrukssällskapets nya index för december i fjol i 97.8. Även med beaktande av att produktpriserna under höst- och vintermånaderna bruka visa tendens till en jämförelsevis kraftig ehuru övergående stegring är det att hälsa med tillfredsställelse att jordbruksregleringen i sålunda angiven utsträckning kunnat effektiviseras.

I förevarande proposition har departementschefen i huvudsaklig anslutning till jordbruksutredningens betänkande framlagt vissa förslag, syftande till att ytterligare lyfta jordbrukets produktprisnivå. I huvudsak har departementschefen härvid inriktat sig på en höjning av mjölk- och smörpriserna. Departementschefen har vidare, i avbidan på jordbruksutredningens kommande förslag, avstått från att ingå på frågan om Sveriges fettförsörjning och en reglering av förhållandet mellan smör- och margarinproduktionen. Kungl. Maj:ts förslag äro därför att fatta som en i anslutning till jordbruksutredningens betänkande gjord justering av stödåtgärderna i syfte att provisoriskt utvinna en för jordbruket gynnsammare effekt därur. Jordbruksministern förtjänar erkännande för det sätt, på vilket han nu tagit ställning till regleringsproblemen även på de punkter, beträffande vilka han tidigare hyst och förfäktat andra, mera återhållande uppfattningar.

För vår del ha vi så mycket lättare att erkänna den förevarande propositionens förtjänster ur synpunkten av jordbrukarbefolkningens bästa, som vi i upprepade motioner under senare år i viktiga hänseenden framlagt förslag om likartade eller närbesläktade regleringsåtgärder som de av Kungl. Maj:t nu framlagda. Dessa våra förslag ha förut mer eller mindre kategoriskt och snabbt av riksdagsmajoriteten avisats såsom osakliga, men i den omständigheten, att de nu beaktats först av jordbruksutredningen och sedan av Kungl. Maj:t, kunna vi ej undgå att utläsa ett senkommet — enligt vår och många jordbrukares mening ett alltför senkommet — erkännande av det principiellt riktiga och för jordbruksnäringen gagneliga i vår uppläggning av riktlinjerna för regleringspolitiken. Vi kunna härvid bl. a. peka på våra yrkanden om frigörandet av mjölkavgiften från dess beroende av smörpriset och om höjning av margarinaccisen, allt för att stegra produktmjölkens prisnivå; på våra förslag att förebygga en för hela jordbruksregleringen vådlig över-

produktion dels genom höjning av avgifterna å fodermedel m. m. i syfte att stimulera till svensk fodermedelsodling och dels genom en sådan prissättning å brödspannmål och fodersäd, att spänningen mellan dessa odlingar i gör-ligaste mån elimineras; på våra yrkanden om en jämkning uppåt av stöd-köpspriserna å spannmål och ökning av beredskapslagret, varvid må erinras om jordbruksministrernas förordande i höstas av stödköp av vete till ett pris, som låg något högre än det av honom i fjolårets proposition förutsatta; samt på våra yrkanden till förmån för Norrlands jordbrukare i syfte att genom ökad produktivitet förbättra deras utkomst; vi kunna härtill även foga vårt yrkande i fjol om att kostnaderna för spannmålsberedskapslagret såsom avseende folkets samfällda ekonomiska försvarsberedskap ej borde gäldas med veteavgifter utan med vanliga skattemedel, ett yrkande som departementschefen ej heller i år godtagit men åt vilket jordbruksutredningen givit sin anslutning.

Det säger sig självt, att vi i år rörande utformningen av regleringsdirekti-ven, som i anseende till jordbruksutredningens förväntade slutbetänkande få betraktas som ett fortsatt provisorium, följaktligen ej ha några starkare principiella gensagor att rikta mot det föreliggande regeringsförslaget. Å andra sidan anse vi vissa jämkningar och justeringar påkallade, endels för att i möjligaste mån trygga effekten av de till prisförbättringar syftande åtgärderna, endels för att ytterligare understryka vikten av att medelst regle-ringen åtsadkomma bättre jämvikt mellan konsumtion och produktion.

Härutöver vilja vi inledningsvis framföra några mera allmänna synpunk-ter på det svenska jordbrukets aktuella läge.

Det bör härvid först erinras, att den på sistone ernådda prisförbättringen, avspeglade sig i de ovan anförda indextalen, uppenbarligen delvis är ett resultat främst av vissa sammanstötande tillfälliga omständigheter, vilkas fortbestånd dock är ovisst. Till jordbrukarnas favör ha även de goda, vissa år exceptionellt goda skördarna verkat, varigenom deras bruttoinkomster även vid ogynnsamma prislägen kunnat hållas någorlunda uppe. Det för-håller sig med andra ord så, att den nuvarande regleringsapparaten icke ensam lämnar garantier för att jordbrukets inkomstnivå kan bringas upp till skälig höjd. Framför allt finnes ett stort riskmoment, så länge icke smörets avsättning alltefter behov med tillbakaträngande av margarinet kan säker-ställas på den svenska marknaden. Risken för att en överproduktion upp-ammas genom alltför riklig införsel av fodermedel m. m. och därigenom gör regleringspolitikens prisförbättrande syften effektlösa är icke heller uteslu-ten. Det torde därför vara på sin plats att rikta en varning till dem, som föreställa sig att allt är välbeställt i och med att prisnivån successivt kunnat höjas och i och med att det nu framlagda regeringsförslaget skulle godtagas av riksdagen. Bakslag kunna snabbt inträffa, och just med hänsyn till nämnda »blottor» måste en mera definitiv utformning av regleringspolitiken med ledning av jordbruksutredningens blivande förslag redan vid nästa års riksdag vara nödvändig.

Framför allt bör det emellertid inskräpas, att det allmänna läget inom

jordbruket trots de påtagliga prisförbättringarna alltfort ter sig ur många synpunkter bekymmersamt och föga hoppfullt. Och det allmänna läget kan ej enbart mätas med några indexserier, eftersom dessa icke inbegripa alla de faktorer, som härvid öva inflytande. Situationen inom jordbruksnäringen och dess framtidsutsikter påkalla därför all uppmärksamhet. Även om stödåtgärderna lyft produktprisnivån och gjort förhållandena inom jordbruket drägliga, har jordbruket oavvisligen ej hunnit med utan kommit efter i den allmänna prishöjningen. Icke minst har den av statsmakterna under senare år förda socialpolitiken varit ägnad att med en hand beröva jordbruket, vad staten med den andra handen givit det. Vi vilja blott påminna om lantarbetstidslagen, semesterlagen, den till följd av regeringens arbetslöshetspolitik skärpta konkurrensen om arbetskraft o. s. v.; icke minst svårigheterna att under nuvarande sugning av folket från lantbruket till stadsmansnäringarna ha bidragit till att framkalla stora bekymmer bland de jordbrukare, som äro beroende av lejd arbetskraft. Allra starkast har på sistone stegringen av byggnadskostnaderna verkat irriterande, dels därför att den försvårat eller omöjliggjort en rationalisering och modernisering av jordbrukets bostäder och ekonomibyggnader, dels därför att den blottat den stora olikheten i lönehänseende även i samma bygd mellan jordbrukets anställda å ena sidan och vissa andra jämförliga samhällsgrupper å den andra. Den levnadsstandard, som modernnäringen kan erbjuda sina utöfvare, vare sig dessa äro brukare eller löntagare, är icke så hög som det vore skäligt, och utsikterna att förbättra den, d. v. s. att jordbrukets folk skall kunna inhämta det försprång, som de flesta andra samhällsgrupper fått, ha av antydda och andra skäl försvårats eller te sig i vart fall som en vida längre tidsprocess än som kan förlikas med jordbruksbefolkningens rättmätiga sociala likställighetskrav. Den givna slutsatsen blir, att det är att förtränga jordbruksproblemet, om man enbart inriktar sig på regleringsapparaten. Lika viktigt som att denna effektiviseras är att tillse, att icke de prisförbättringar, som via regleringen kunna åstadkommas, neutraliseras av andra statliga åtgärder eller av företeelser — vi tänka härvid bl. a. på byggnadskostnaderna — beträffande vilka det borde ligga i statens intresse att skapa en i relation till jordbrukets resurser rimligare ordning. Vill man gå till botten med lösandet av jordbrukets rättmätiga likställighetsproblem, måste jordbrukshjälpen följaktligen vidgas till att ta sikte på olika sidor av jordbrukets arbetsförhållanden. Receptet får icke vara att det ena göra och det andra underlåta.

En av de viktigaste uppgifterna vid uppbyggandet av en fast grund för vårt lands framtida jordbruk vilja vi här peka på, till den kraft och verkan det hava kan. Det gäller en rationellare jordfördelning än den nuvarande, uppkommen som denna är under och för andra tidsförhållanden än de nu aktuella. I korthet sagt måste bärkraftiga jordbruk — givetvis vid sidan av behövliga stödjordbruk — åstadkommas, avpassade efter utvecklingen och de nya driftsförhållandena. Härvid kan det bli oundgängligt att den sämsta åkerjorden så småningom gives annan användning och att dess brukare överta ett lämpligare jordbruk eller övergå till annan verksamhet.

Ett dåligt bebyggt litet hemman — för att ta ett exempel — lönar det sig mången gång kanske icke för ägaren att bygga om; till följd av sin oräntabilitet kan ett sådant hemman bära sammanslås med ett närliggande. I andra fall kan det vara mest ändamålsenligt att odla skog å hittills odlad mark, helst om den är avlågset belägen; ytterligare kan odlingsjord omläggas till betesmark eller annan övergång från intensiv drift till extensiv vara motive-rad. De bärande principerna vid denna nya jordfördelning måste i första hand vara att skapa sådana jordbruk, som erbjuda sina brukare utsikter till fullgod bärning; hänsyn måste vidare tas till möjligheten av att jordbrukets produktivitet per arealenhet kan ytterligare stegras, vilket under förutsättning av oförändrade begränsade avsättningsmöjligheter å utlandsmark-naden måste framtinga en minskning av den odlade arealen, varvid skogsodling med hänsyn till träets uppenbarligen alltmer ökade betydelse som industriell råvara ter sig som en naturlig avlösning å den utrangerade odlingsmarken. Huvudinriktningen måste sålunda bli att i viss utsträckning minska antalet brukningsdelar genom sammanslagning eller lämpligt avvägd komplettering av f. n. otillräckliga brukningsdelar. De svårigheter, de till sitt jordbruk uteslutande hänvisade småbrukarna nu ha att dras med, ge tydligt vid handen, både att en jordreform är behöfvig och i vilken riktning denna bör gå.

Ett genomförande av det skisserade programmet är ej tänkbart utan statlig medverkan, icke minst med hänsyn till de ekonomiska uppoffringar, som eljest för den enskilde skulle kunna bli oöverstigliga.

Då denna omläggning enligt sakens natur kräver lång tidsutdräkt, tala skäl för att småbrukarnas svårigheter tillsvidare lättas inom jordbruksregleringens ram i den mån detta kan vara tekniskt möjligt. När regeringen i anslutning till jordbruksutredningens betänkande nu framlagt förslag om differentiering av mjölkpriset till småbrukarnas favör, bör det dock framhållas, att denna differentiering varken är tillräcklig för att hjälpa småbrukarna ur deras tillfälliga bekymmer eller kan tänkas utgöra en bestående eller rationell lösning av småbrukarproblemet.

I den nyligen avlämnade propositionen om egnahemsverksamhetens omorganisation har Kungl. Maj:t givit uttryck för liknande tankegångar som de av oss här ovan antydda, och det torde vara att förmoda, att även jordbruksutredningen ger sig i kast med denna stora, utomordentligt viktiga och socialt djupt ingripande jordbruksfråga. Ju förr statsmakterna kunna utstaka principerna för den framtida jordpolitiken, desto större bli möjligheterna att effektivt manövrera regleringsapparaten i syfte att göra jordbruket lönsamt och giva dess brukare och anställda den av dem med rätta eftertraktade sociala likställigheten.

I fråga om de förslag, som innefattas i förevarande proposition, vilja vi anföra och föreslå följande:

### Prisnivån.

Såsom mål för jordbruksregleringen anger departementschefen i år liksom i fjol att det bör eftersträvas att uppnå en prisnivå på jordbrukets produkter ungefärligen motsvarande medelpriserna under åren 1925/29. Inom ramen för detta program böra priserna ej fastlåsas vid ett visst prisläge utan tillåtas fritt röra sig inom vissa gränser. »Sedan regleringsanordningarna av mera varaktig natur inriktats på att uppnå det eftersträfvade resultatet, böra dessa således i regel icke ändras med mindre priserna tendera att annat än tillfälligtvis nedgå under 85 procent respektive överstiga 115 procent av medelpriserna under 1925/29»; beträffande fläskpriset har departementschefen dock som lägsta resp. högsta svängningstal angivit 90 resp. 110 procent. Med hänsyn till stegringen av jordbrukets allmänna omkostnader och vissa inflatoriska tecken samt för att göra jordbruksbefolkningen delaktig av den allmänna välståndsstegringen vilja vi som mål för regleringsanordningarna föreslå att riksdagen på denna punkt preciserar direktiven därhän, att den under månaderna kring årsskiftet 1938/39 uppnådda genomsnittliga prisnivån finge betraktas såsom en minimigräns, vilken endast tillfälligtvis borde få underskridas.

### Mjölkregerlingen.

I fråga om mjölkregerlingen innebär Kungl. Maj:ts förslag främst, dels att en differentiering av mjölkpriset motsvarande mjölkavgiftens storlek genomföres till förmån för småbruken, dels att mjölkavgiften fastställes till 2 öre intill ett smörpris av 3 kr.; vid högre smörpris än 3 kr. bör det tillkomma Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida och i så fall med vilket belopp mjölkavgift bör utgå. Däremot skall med andra åtgärder gentemot margarinetens konkurrens med det inhemska smöret än dem, som gällande margarinaccisförordning medger, anstå i avvaktan på jordbruksutredningens förslag rörande landets fettvaruförsörjning och förbättrade avsättningsförhållanden inom landet för det inhemska smöret. Det sistnämnda uttalandet torde få tolkas så, att Kungl. Maj:t är beredd att uttaga en med högst 15 öre (från 45 till 60 öre) förhöjd margarinaccis, samtidigt som Kungl. Maj:t dock avstår från att begära sådan ändring av margarinaccisförordningen, att Kungl. Maj:ts rätt att uttaga accis vidgas från nuvarande 60 öre till ett högre belopp.

Trots principiella betänkligheter vilja vi ej motsätta oss att i enlighet med det av jordbruksutredningen konstruerade förslaget och till förmån för småbrukarna ett efter försäld mjölmängd differentierat mjölkpris tillämpas såsom ett *provisorium*. Vi ansluta oss vidare till den anordning, departementschefen föreslagit rörande mjölkavgiftens storlek i förhållande till smörpriset. Likaledes vilja vi understryka det angelägna i att inom jordbruksutredningen en allsidig undersökning skyndsamt företages rörande

förhållandet mellan smöret och margarinet med utgångspunkt från jordbrukets behov och vitala intresse av att erhålla ett större utrymme än hittills på den inhemska marknaden för smöret. Däremot finna vi det ur många synpunkter tvivelaktigt, om det eftersträvade smörpriset av 3 kr. kan uppehållas blott med den relativt begränsade höjning av margarinaccisen, som den nuvarande förordningen medger. Mot höjningen av smörpriset med omkring 25 öre skulle nämligen svara en höjning av margarinaccisen med allenast högst 15 öre per kilo sett. Spänningen mellan smör- och margarinpriserna skulle sålunda komma att skärpas, och så relativt känslig som smörets inhemska marknad visat sig under de gångna högkonjunkturåren vara för rubbningar i smörpriset, måste stor risk uppstå, att den ökade spänningen omöjliggör uttagandet av det eftersträvade smörpriset. Till minskning av denna spänning och för att möjliggöra detta smörpris bör Kungl. Maj:t erhålla ett intill 75 öre vidgat bemyndigande att uttaga margarinaccis, varom vi i särskild motion framställa yrkande. Bortsett från att ökade margarinaccismedel kunna bli behövliga både för att smörexporten skulle kunna upprätthållas och för att småbrukarnas högre mjölkpris skall kunna utbetalas utan prissänkning för andra mjölkproducenter, vilja vi erinra om att det till grund för margarinaccisförordningen liggande syftmålet är att hindra att försäljningen av margarin sväller ut till följd av prisstödet för smör. Det framgår av de i propositionens bilagor redovisade siffrorna, att försäljningen av margarin under de två sista åren ligger mer än 10 procent över siffrorna från tiden vid margarinaccisens införande. Med all sannolikhet skulle margarin konsumtionen än mer ha »svällt ut», om inte jordbrukarna genom återtagning av smör från mejerierna minskat margarinförbrukningen på landsbygden. I denna faktiska stegring av margarin konsumtionen hos andra befolkningsgrupper än jordbrukarnas i strid med mjölkregleringens syfte se vi — i avvaktan på jordbruksutredningens ovannämnda utredning — ytterligare ett skäl att provisoriskt ge Kungl. Maj:t ett vidgat bemyndigande rörande margarinaccisen.

I propositionen föreslås att — utöver återstående förut anvisade margarinaccismedel till ett belopp av 700,000 kr. — ytterligare ett belopp av margarinaccismedel å högst 5 milj. kr. måtte av Kungl. Maj:t få disponeras »i främsta rummet» för tillhandahållande av smör till nedsatt pris till behövande familjer samt i »begränsad utsträckning» för utspisning av barn företrädesvis skolbarn med smör och mjölk. Departementschefen framhåller, att det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma formerna för nämnda sociala verksamhet, sedan jordbruksutredningen där- om inkommit med förslag. Det torde framgå härav, att departementschefen tänkt sig andra grunder än dem, som hittills kommit till användning vid prisnedsättningar finansierade med margarinaccismedel. Vi finna det anmärkningsvärt, att Kungl. Maj:t icke samtidigt med äskandet av nämnda anslag satt riksdagen i tillfälle att pröva åtminstone huvudgrunderna för dess disponerande. Därtill måste komma tveksamhet att i förväg ta ställning till ett spörsmål, vilket — såsom departementschefen framhåller

— ligger under utredning, och innan man kan överblicka olika tänkbara vägar att avsätta överskottet av smör på den svenska marknaden, helst som varje provisorisk lösning har en tendens att binda framtida beslut.

*Fodermedelsregleringen.*

För att möjliggöra ett verksamt stöd åt animaliepriserna och för att stimulera till inhemsk fodermedelsproduktion hade jordbruksutredningen föreslagit, dels att importavgifter av majs måtte sättas så, att man vid en normal foderskörd bör eftersträva ett partipris av 16 à 17 öre per kilogram, dels att oljekaksskatten avväges så, att priset på oljekaksfoder kommer att något överstiga motsvarande medelpris under basperioden 1925/29. Departementschefen har accepterat utredningens förslag rörande majsen men förordat en viss varsamhet vid fastställandet av skatten å oljekakor.

Vad särskilt majsen beträffar, finna även vi jordbruksutredningens förslag välbetänkt, varvid vi i likhet med vad vi i fjol uttalade emellertid ej anse huvudsaken vara att fixera majspriset vid ett visst belopp utan i stället att fastslå, att importavgiften må avvägas med hänsyn till det dubbla syftet att uppmuntra till inhemsk fodermedelsodling och förhindra en animalieöverproduktion. Då man å ena sidan kan konstatera, att den sammanlagda importen av oljekakor, kreatursfoder (stat.nris 366—372), majs och kli under år 1938 varit större än på flera år och å andra sidan registrerar årets stora brödsädesöverskott, synes det oss ofrånkomligt med hänsyn till hela jordbruksregleringens friktionsfria funktion att man medelst fodermedelsavgifterna mer planmässigt än hittills inlänkar den inhemska produktionen på odling av äggviterika fodermedel för att utfylla bristen därå i vår nationella självförsörjning.

Mot ett fortsättande av det under innevarande regleringsår av riksdagen medgivna utbetalandet av pristillägg vid export av fodersäd har departementschefen uttalat starka principiella betänkligheter. Han har dock medgivit att särskilda förhållanden kunna göra en fodermedelsutförsel önskvärd och på vissa angivna villkor begärt ett bemyndigande att även för nästa regleringsår för ändamålet få disponera högst 2 milj. kr. Ett av departementschefens villkor är, att denna befogenhet ej må få utnyttjas i syfte att säkerställa ett visst prisläge å inhemskt foder. Anslagsmedlen föreslås hämtade från avgifter å majs och andra jämförliga fodermedel.

Med utgångspunkt från att det bör ingå som ett led i jordbruksregleringen att uppmuntra till svensk fodersädesodling och då säkerställandet av ett tillfredsställande prisläge å den i landet odlade fodersäden endast kan främja den inhemska odlingen härav, hysa vi den meningen, att Kungl. Maj:t bör få använda det begärda anslaget även till sådan utförsel, som åsyftar att skapa ett önskvärt prisläge på fodersäden å hemmamarknaden. Likaledes kunna fall tänkas uppstå, då medel avsedda för veteexport ur hela regleringens synpunkt förmånligare kunna användas för avsättning i utlandet av havre eller korn. Med hänsyn till den vidgade befogenhet för Kungl. Maj:t

rörande fodersädesutförsel, som vi sålunda föreslå, synes oss den i propositionen begärda anslagssumman å 2 milj. kr. alltför snävt tilltagen, varför riksdagen bör medge Kungl. Maj:t rätt att vid förefallande behov överskrida denna. På grund härav och då ifrågavarande export ej bör bli beroende av om medel från majsavgifter finnas disponibla föreslå vi vidare, att medel till ifrågavarande exporttillägg subsidiärt må få tagas av veteavgifter.

#### *Brödsädesregleringen.*

Beträffande brödsädesregleringen föreslås i propositionen ett inlösningspris under höstmånaderna av 16.50 kr. resp. 15.50 kr. för vete resp. råg med rätt för Kungl. Maj:t att höja priset med 50 öre, »därest Kungl. Maj:t finner så av förhållandena påkallat». I jämförelse med fjolårets riksdagsbeslut innebär detta en förhöjning med 50 öre av lägsta stödköpspris.

För att stödköpspriset ej sättes högre än ovan angetts talar den stora skörden 1938, vilken fört med sig att beredskapslagret vid försäljningssäsongens slut i år kan komma att uppgå till c:a 300,000 ton. Vidare har i årets proposition stödköpskvantiteten ej såsom senast i fjol maximerats, vilket innebär att jordbrukarna för all kvarnduglig brödspannmål av nästa års skörd kunna räkna med att erhålla stödköpspriset.

För vår del vilja vi understryka, att även en fortsatt ganska kraftig stegring av beredskapslagret under nuvarande osäkra utrikespolitiska förhållanden är att betrakta som önskvärd. Detta jämte den omständigheten, att det är ytterst svårt att i nuvarande läge förutse vilka oförutsedda förhållanden, som kunna inträffa på spannmålsmarknaden, gör det enligt vår mening motiverat, att stödköpspriset, om det i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag fastställes till kr. 16.50 för vete etc., dock därest förhållandena så påkalla och medge får höjas utöver den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av 50 öre och i likhet med vad delvis skett under innevarande regleringsår höjas intill 18 kr. under höstmånaderna. Vi förvänta härvid, att Kungl. Maj:t så tidigt som möjligt kungör, vilket pris som skall komma att gälla, något som är önskvärt ej blott för spannmålsmarknadens lugna utveckling utan även för den enskilde jordbrukaren.

Som ovan sagts föreslås i propositionen att priset å råg fastställes till 1 kr. under vetepriset. Vi kunna för vår del ej anse, att vidmakthållandet i regleringen av denna prisskillnad längre är tillräckligt motiverad. Jordbruksregleringen avser att i möjligaste mån utjämna mellan olika producenter och produktionsgrenar. Rågodlingen bedrives i stor omfattning på sämre jord i kargare trakter. Några av våra mest utpräglade småbruksdistrikt äro även utpräglade rågdistrikt. Rågodlingen har även gått tillbaka, och vissa år har produktionen ej ens täckt konsumtionen. Då rågodlingen torde ge något mindre utbyte än veteodling och då en ökad rågodling i första hand torde leda till en minskning av veteskördarna, kunna verkningarna av en prisförbättring å råg med all sannolikhet blott bli förmånliga ur allmän reglerings-synpunkt. Även med beaktande av att rågen vid upplagring är svårare att



handskas med än vetet, anse vi övervägande skäl tala för att Kungl. Maj:t bemyndigas att, med viss anpassning av priset efter skördens storlek, bestämma ett stödköpspris för rågen, vilket må kunna uppgå till detsamma som för vetet.

Slutligen vilja vi i likhet med vad vi i fjol föreslogo och med hänvisning till då anförda skäl (motion I: 229 1938) påyrka, att kostnaderna för beredskapslagret ej böra gäldas medelst veteavgifterna utan — såsom en hela folkets försvarsangelägenhet — uttagas ur anslaget till statlig lagerhållning. En sådan anordning har även förordats av jordbruksutredningen.

#### *Särskilda åtgärder för främjande av jordbruket i Norrland.*

Liksom för innevarande regleringsår har Kungl. Maj:t föreslagit att ur jordbrukets prisregleringsfond ett anslag av 800,000 kr. måtte få anvisas för åtgärder, avseende mera varaktiga förbättringar av jordbrukets lönsamhet i de nordliga delarna av riket. Även med beaktande av förslaget om mjölkprisets differentiering efter inlevererad mjölmängd, vilken kommer även Norrlands småbrukare till godo, anse vi det med hänsyn till de nu eftersträvade prisförbättringarna och höjningen av margarinaccisen konsekvent, att ifrågavarande anslag samtidigt något höjes. Vi föreslå därför, att detsamma må bestämmas till 1 milj. kr. Det synes oss, som om en dylik anslagshöjning kräves för att möjliggöra snabbare hjälp än vad i propositionen ställts i utsikt framförallt till uppförande av andelsmejerier i lappmarksbygderna samt anläggningar av potatislagerhus.

Med stöd av ovanstående motivering hemställa vi,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 230 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område  
dels ville uttala sig för

1) att den under månaderna kring årsskiftet 1938/39 uppnådda genomsnittliga prisnivån för jordbrukets produkter bör betraktas såsom en minimigräns, vilken endast undantagsvis må få underskridas;

2) att margarinaccisen måtte kunna höjas utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit i den utsträckning, som kan erfordras för att möjliggöra uttagandet av det eftersträvade smörpriset;

3) att för utförsel av fodersäd exporttillägg må få utbetalas även för att säkerställa ett tillfredsställande fodersädespris inom landet, för vilket ändamål det av Kungl. Maj:t begärda anslaget å 2 milj. kr. må få överskridas och subsidiärt finansieras med veteavgifter;

4) att stödköpspriserna å brödspannmål böra, om förhållandena så påkalla eller medge, höjas intill 18 kr. pr dt. under höstmånaderna med en mot lagringskostnaderna sva-

rande successiv stegring under efterföljande månader, varvid hittills gällande prisskillnad mellan råg och vete ej längre bör tillämpas;

*dels* ville besluta

1) att kostnaderna för beredskapslagret av brödsäd ej skola belasta fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen;

2) att det begärda anslaget ur jordbrukets prisregleringsfond till särskilda åtgärder till befrämjande av jordbruket i Norrland måtte höjas från 800,000 kr. till 1 milj. kr.;

*dels* ville i övrigt beakta de av oss i motiveringen anförda synpunkterna.

Stockholm den 21 april 1939.

*Fritiof Domö.*

*Gustaf Tamm.*

*J. B. Johansson.*

*Nils Gabrielsson.*

*M. Svensson.*

*Gustaf Velandér.*

*Karl Wistrand.*